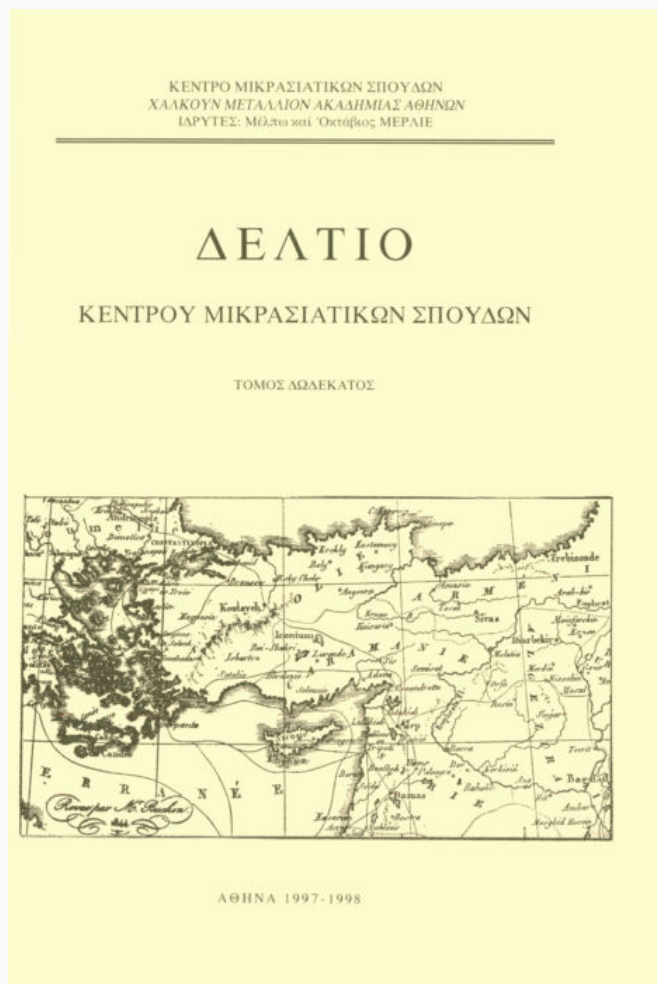

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 12 (1997)

N.N. Ambraseys and C.F.Finkel, The seismicity of Turkey and Adjacent Areas, A historical review

Ελισάβετ Α. Ζαχαριάδου

doi: [10.12681/deltiokms.87](https://doi.org/10.12681/deltiokms.87)

Copyright © 2015, Ελισάβετ Α. Ζαχαριάδου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ζαχαριάδου Ε. Α. (1997). N.N. Ambraseys and C.F.Finkel, The seismicity of Turkey and Adjacent Areas, A historical review. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 12, 290–291. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.87>

N. N. Ambraseys and C. F. Finkel, *The Seismicity of Turkey and Adjacent Areas, A Historical Review, 1500-1800*, Κωνσταντινούπολη, Eren, 1995, σσ. 240

Τυχαία γεγονότα δεν καθορίζουν απόλυτα την ιστορική πορεία των λαών. Τά φυσικά φαινόμενα, όπως είναι οι σεισμοί, τα όποια στα μάτια τοῦ ἀνθρώπου φαίνονται τυχαία, προκαλοῦν καταστροφές —καί κάποτε μάλιστα μεγάλες— πού τῖς ξεπερνάει μέ ἄνεση μία κοινωνία, ὅταν βρίσκεται σέ περίοδο εὐρωστίας. Ἀντίθετα, ὅταν μία κοινωνία βρίσκεται σέ παρακμή, μία φυσική καταστροφή μπορεῖ νά σφραγίσει τήν ὑπόστασή της. Ὅπωςδήποτε πάντως, ὁ ἱστορικός δέν μπορεῖ νά ἀγνοεῖ τῖς φυσικές καταστροφές πού ἐπιτελέσθηκαν στήν χώρα πού μελετᾷ. Γιά τόν λόγο αὐτό τὸ κρινόμενο βιβλίο, προῖόν συνεργασίας ἑνὸς μηχανικοῦ-σεισμολόγου καί μιᾶς ἱστορικοῦ-ὀθωμανολόγου εἶναι ἰδιαίτερα εὐπρόσδεκτο καί μάλιστα ἐπειδὴ διακρίνεται γιά τήν πληρότητά του ὡς πρὸς τήν ἔρευνα τῶν πηγῶν καθὼς καί γιά τήν συστηματικότητά του.

Εἰσαγωγικά ἐξετάζεται ὁ γεωγραφικός χώρος τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας στήν Ἀσία, πού συμπίπτει λίγο πολὺ μέ τήν σημερινή Τουρκία, οἱ κύριες πόλεις καί οἱ δρόμοι τοῦ ἐμπορίου, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διοχετεύονταν ἀναγκαστικά καί οἱ πληροφορίες σχετικά μέ σεισμούς σέ μία χρονική περίοδο μέ ὑποτυπώδη ὀργάνωση ὡς πρὸς τήν μετάδοση τῶν πληροφοριῶν.

Στὸ δυτικοευρωπαϊκὸ ἐπίπεδο ἡ κύρια γλώσσα τῆς πληροφόρησης ἦταν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνα ἡ γαλλική, ἡ ὁποία διαδέχθηκε τὴν ἰταλική —φαινόμενο πού καθρεφτίζει τὸ πέρασμα τοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἰταλῶν στὰ χέρια τῶν Γάλλων ὕστερα ἀπὸ τῖς διομολογήσεις. Ἀργότερα, μέ τὴν ἴδρυση προξενίων σὲ διάφορες πόλεις, οἱ πληροφορίες ἄρχισαν νά μεταδίδονται σὲ διάφορες γλώσσες. Μὲ τὴν διείσδυση Ἀμερικανῶν ἱεραποστόλων κατὰ τὸν ΙΘ΄ αἰῶνα ἄρχισε νά χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα στήν κυκλοφορία τῶν εἰδήσεων καί ἡ ἀγγλική. Στὸ ὀθωμανικὸ ἐπίπεδο οἱ γλώσσες τῆς πληροφόρησης ἦταν ἡ τουρκικὴ καθὼς καί οἱ γλώσσες τῶν ὑπηκόων τοῦ σουλτάνου, δηλαδὴ ἡ ἐλληνική, ἡ ἄρμενική, ἡ γεωργιανὴ καί ἀραβικὴ καί τέλος ἡ γλώσσα τῶν ὁμόρων Περσῶν.

Οἱ συγγραφεῖς συγκέντρωσαν τὸ ὕλικό τους ἀπὸ πηγές γραμμένες στῖς παραπάνω γλώσσες, δηλαδὴ ἀπὸ χρονικά καί ἱστορίες, ἀπὸ ποικίλο ἀρχαιολογικὸ ὕλικό —ἐκδεδομένο καί ἀνέκδοτο—, καί, ἀπὸ ἓνα χρονικὸ σημεῖο καί πέρα, ἀπὸ ἐφημερίδες καί περιοδικά. Ἀξιοποίησαν ἐπίσης καταλόγους μέ σεισμούς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί τῆς Τουρκίας, πού συνέταξαν προγενέστεροι μελετητὲς ἀπὸ τὰ χρόνια ἤδη τῆς Ἀναγέννησης. Ἡ ἀπαρίθμηση καί ἀνάλυση, πού οἱ συγγραφεῖς παραθέτουν (σσ. 23-32), ἀποτελοῦν σημαντικὴ συμβολὴ γιά κάθε σχετικὴ μελλοντικὴ ἔρευνα.

Τὸ κύριο μέρος τοῦ βιβλίου ἀποτελεῖ ἡ ἀπαρίθμηση τῶν γνωστῶν σει-

σμών που έγιναν ανάμεσα στα έτη 1500 και 1798, της οποίας προηγείται μία έκθεση των άρχων με βάση τις οποίες οι συγγραφείς εργάστηκαν. Διατρέχοντας τις σελίδες ο αναγνώστης διαπιστώνει πώς όρισμένοι σεισμοί δεν μπορεί παρά να ανέκοψαν —τουλάχιστον σε τοπικό επίπεδο κι ως ένα σημείο— οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, όπως, για να περιοριστώ στον ΙΗ' αιώνα, οι σεισμοί του Μαρμαρά το 1719 και το 1766, της Σμύρνης του 1739 και του Έρζιντζάν το 1784. Κατά την απαρίθμηση των σεισμών αναφέρονται πολλές καταστροφές διαφόρων κτισμάτων και τειχών καθώς και οι έπισκενές τους.

Άρκετοι χάρτες (σσ. 8-9 και 181-205) και ένα γλωσσάρι (σ. 207) καθιστούν εύχρηστο το βιβλίο αυτό, που θα βοηθήσει πολύ ιστορικούς και αρχαιολόγους.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ Α. ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ

Έλισάβετ Α. Ζαχαριάδου, *Δέκα τουρκικά έγγραφα για την Μεγάλη Έκκλησία (1483-1567)*, Αθήνα, Ίνστιτούτο Βυζαντινών Έρευνών/Έθνικού Ίδρυματος Έρευνών 1996, σσ. 206+15 πίνακες.

Η διερεύνηση των σχέσεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου με την όθωμανική έξουσία από μελετητές της εκκλησιαστικής ή της θύραθεν ιστορίας παρουςίασε, όχι σπάνια, γνωρίσματα μονομέρειας. Η προσήλωση σε πηγές που προέρχονται από τον χώρο της Έκκλησίας αναπαρήγαγε, εν πολλοίς, αναλυτικές και έρμηνευτικές προσεγγίσεις με επίκεντρο την Όρθόδοξη εκκλησιαστική και πνευματική άρχηγεία χωρίς την ίσοζυγή έποψη του θεσμικού και πολιτικού πλαισίου εντός του οποίου αυτή ήταν έντεταλμένη να διαχειρίζεται το συλλογικό πεπρωμένο των Όρθοδόξων ύπηκόων. Όστόσο, είναι γεγονός ότι η αναγνώριση του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως ως έθνάρχη (millet başı) του γένους των Όρθοδόξων (millet-i Rum) έγινε με βάση τις άρχές και την παράδοση του Ίσλάμ και, βεβαίως, μέσα από το πρίσμα των συμφερόντων του όθωμανικού κράτους. Πλέον, η ανανέωση του θεωρητικού και μεθοδολογικού προβληματισμού ως προς τὰ ιστορικά ζητήματα που άφορούν στην Τουρκοκρατία άπαιτεί την διερεύνηση και της τουρκικής σκοπιάς, η όποια και συνεπάγεται την αναστροφή με όθωμανικές πηγές.

Αυτή άκριβώς είναι και η συμβολή του παρόντος βιβλίου, το όποιο στηρίζεται σε δέκα όθωμανικά έγγραφα της χρονικής περιόδου 1483-1567. Άξιοποιώντας τις πληροφορίες που άντλεί από τις πηγές αυτές ή καθηγήτρια Έλισάβετ Ζαχαριάδου άναδεικνύει ούσιαστικές πτυχές που άφορούν σε αίρια ζητήματα της πρώιμης περιόδου της Τουρκοκρατίας, όπως στην